

ELÄKE PELISSÄ

OPAS RAHAPELAAMISEEN

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Suomalaiset pelaavat paljon rahapelejä	4
Eläkeläiset suosivat onnenpelejä	4
Kuinka paljon tiedät rahapeleistä?	6
Kyse on sattumasta	10
Myyttejä rahapeleistä	13
Raha pelissä – monen on hävittävä, jotta joku voi voittaa	18
Rahapelien markkinointi on taitavaa tarinointia	19
Jos sattuma ei suosikaan	20
Paljonko on paljon?	20
Viisi vinkkiä pelaamisen hallintaan	24
Huolestuttaako kaverin pelaaminen?	25
Tarina peliongelmasta	25
Miten jutella pelaamisesta?	26
Testi peliongelman tunnistamiseksi	28
Mistä apua peliongelmaan?	29
Lähteitä	30

Johdanto

Muistamme vielä ajan, kun rahapelit tarkoittivat raha-arpoja, baarin pajatsoa ja vakioveikkausta – palautuspäivä keskiviikko. Ja olihan silloin niitä sökörinkejä takahuoneissa, joissa saattoi hävitä tilipussinsa. Niistä päivistä rahapelaaminen on yleistynyt ja siitä on tullut koko kansan huvi.

Pelaaminen on hauskaa. Se tuo monelle meistä jännitystä harmaaseen arkeen. Nykyisin se on myös hyvin helppoa, koska Suomessa rahapelit ovat lähes kaikkialla arjessa läsnä. Lotota voi kaupan kassalla. Raha-automaatteja on kioskeissa, baareissa ja kaupoissa. Kännykällä tai tietokoneella voi pelata milloin vain. Suomalaiset pelaavatkin rahapelejä neljänneksi eniten maailmassa.

Rahapelaaminen on tullut yhä suosituimmaksi myös eläkeläisten keskuudessa. Pelejä tulee koko ajan lisää, joten tieto rahapeleistä ja pelaamisesta on tarpeen. Mikä olikaan loton päävoiton todennäköisyys? Missä voisivat olla oman pelaamiseni rajat?

Eläke pelissä -opas on eläkeläisille suunnattu tietopaketti, mutta siitä on hyötyä kaikille, jotka pelaavat. Oppaan ensimmäinen luku käsittelee rahapelien toimintaa ja siihen liittyviä virhepäätelmiä. Toinen luku sisältää vinkkejä pelaamisen hallintaan. Oppaassa neuvotaan myös, miten aloittaa keskustelu, jos epäilee läheisen pelaavan liikaa.

Oppaan sisällön on suunnitellut toimituskunta, jossa on ollut mukana eläkeläisiä ja järjestöjen edustajia Eläkeliitosta, Eläkkeensaajien Keskusliitosta ja Eläkeläiset ry:stä. Oppaan sisällöstä ja käytännön toteutuksesta vastaa Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Toivomme, että opas lisää lukijan pelisivistystä!

Eläkeliitto ry

**Eläkkeensaajien
Keskusliitto EKL ry**

Eläkeläiset ry

**Ehkäisevä päihdetyö
EHYT ry**

Suomalaiset pelaavat paljon rahapelejä

Suomessa rahapelit ovat kaikkialla läsnä, ja me pelaamme poikkeuksellisen paljon. Olemme maailman neljänneksi eniten pelaava kansa. Neljä viidestä suomalaisesta on pelannut viimeisen vuoden aikana.

Suomessa pelaamiseen kuluu 4,9 miljoonaa euroa - vuoden jokaisena päivänä. Osa pelaa harvoin, jättää lottokupongin silloin tällöin. Osa pelaa todella usein ja suurilla summilla.

Rahapelaaminen on yleistynyt Suomessa viimeisen viidentoista vuoden aikana. Yksi syy siihen on se, että pelaaminen on entistä helpompaa. Pelejä on jo lähes joka marketissa ja kioskissa. Pelaaminen internetissä on kasvattanut tasaisesti suosiotaan perinteisempien rahapeli-muotojen rinnalla.

Eläkeläiset suosivat onnenpelejä

Suomen suosituimpia rahapelejä ovat lotto, arvat ja raha-automaatit, joista lotto on suosituin. Eläkeläiset eivät poikkea tästä, heidänkin suosiossaan ovat onnenpelit eli lottopelit, keno ja Veikkauksen arvat.

Vain harva pelaa vedonlyöntipelejä rahasta. Eläkeläisille keskeiset syyt pelata rahapelejä ovat toive isosta voitosta, ajanviete ja hauskuus.

Miksi eläkeläiset pelaavat?

Raha

"Jotta olisi mahdollisuus voittaa paljon rahaa"

Tunteet

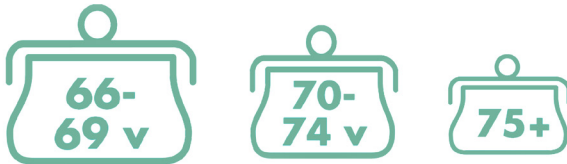
"Koska se on hauskaa tai jännittävää"

"Saadakseni voittamisen tuoman onnistumisen tunteen"

Raha-automaatteja he pelaavat selvästi vähemmän kuin nuoremmat ikäluokat. Monen mielikuva markettien auloja kansoittavista mummoista on myös väärä: naiset pelaavat automaateilla miehiä vähemmän.

Kaikki rahapelaaminen vähenee iän myötä. Eläkeläiset käyttävät pelaamiseensa keskimäärin vähemmän rahaa kuin nuoremmat ikäluokat. Senioreissakin miehet pelaavat enemmän kuin naiset.

Suuret ikäluokat ovat eläkeläisistä ahkerimpia rahapelaajia

Rahapelien määrä on lisääntynyt suurten ikäluokkien nuoruudesta alkaen ja pelaaminen on muuttunut miesten harrastuksesta koko kansan kulttuuriksi

Lähde: Suomalaisen rahapelaaminen 2015

Tiesitkö, että

- Suomessa rahapelejä on saatavilla noin 10 000 myyntipisteestä. Niitä on kioskeissa, kaupoissa, ravintoloissa ja huoltoasemilla.
- Suomalainen rahapelien myyntimalli on ainutlaatuinen maailmassa. Esimerkiksi Euroopassa ei ole toista maata, jossa pelit olisivat yhtä laajasti läsnä arjessa kuin meillä. Muualla pelataan yleensä erillisissä pelisaleissa, kasinoilla tai vedonlyöntitoimistoissa.

Kuinka paljon tiedät rahapeleistä?

Jos pelaat rahapelejä, paljonko todella tiedät niistä? Tässä kymmenen kysymystä, joiden avulla voit testata pelisivistyksesi – tai vaikka mitellä kaveriporukassa, kenen tietämys on parhaalla tasolla. Kysymysten oikeat vastaukset löytyvät testin lopusta. Kenen tahansa rahapelejä pelaavan olisi hyvä ymmärtää, miten pelit toimivat. Lisää tietoa ja vastauksia peleistä on tässä oppaassa.

1. Viereiseen raha-automaattiin on juuri hävitty paljon rahaa. Nyt sitä on täytetty, joten siitä voittaa entistä todennäköisemmin. Onko näin?
 - a. *Totta kai. Todennäköisyys voittoon paranee, kun muut ovat ensin täyttäneet konetta.*
 - b. *Ehkä, koska voittoja jaetaan tietyn verran päivässä.*
 - c. *Ei, voiton mahdollisuus on jokaisella pelikerralla täysin sama.*
2. Hedelmäpelissä voittolinjalle pyörähtää kaksi kirsikkaa. Kolmas kirsikka jää yhden kuvion päähän voittolinjasta. Oliko voitto lähellä?
 - a. *Kyllä, voitto oli lähellä.*
 - b. *Ei. Rahapeleissä joko voittaa tai sitten ei.*
 - c. *Läheltä piti, kannattaa jatkaa yrittämistä.*
3. Kuka voittaa rahapeleistä varmasti?
 - a. *Onnekas pelaaja*
 - b. *Taitava pelaaja*
 - c. *Pelinjärjestäjä*

4. Ruletissa on tullut yhdeksän kertaa punainen. Tuleeko todennäköisemmin musta vai punainen, kun rulettia pyöräytetään kymmenennen kerran?

- a. *Musta, koska mustaa ei ole hetkeen tullut.*
- b. *Punainen.*
- c. *Punainen ja musta yhtä suurella todennäköisyydellä.*

5. Suomalaisten rahapeliautomaattien palautusprosentti on noin 90. Mitkä ovat mahdollisuutesi voittaa?

- a. *Sinulla on 90 prosentin mahdollisuus voittaa.*
- b. *Saat pelatusta eurosta takaisin ainakin 90 senttiä.*
- c. *Mitä enemmän pelaat, sitä varmemmin häviät.*

6. Kaverisi on hävinnyt nettikasinolla enemmän rahaa kuin oli ajatellut pelata. Hän uskoo onnensa kääntyvän, jolloin yksi iso voitto kuittaisi tappiot. Onko tämä toimiva strategia?

- a. *Ei ole. Mitä enemmän pelaa, sitä varmemmin häviää.*
- b. *Yleensä. Ihmisen onni kääntyy ennemmin tai myöhemmin.*
- c. *On, koska peli nyt vaan toimii niin.*

7. Kaverisi kertoo olevansa voitolla pelattuaan kasinolla jo vuosia blackjackia. Miten todennäköistä tämä on?

- a. *Käytännössä mahdotonta.*
- b. *Riippuu kaverin pelitaidoista.*
- c. *Ihan mahdollista, hän on onnekas.*

8. Edellisen viikon lottoarvonnan voitonumerot olivat 2, 7, 11, 23, 30, 32 ja 37. Mikä on todennäköisyys, että samat numerot arvotaan seuraavalla viikolla?

- a. *Ei ole mahdollista, että samat numerot tulisivat kaksi kertaa peräkkäin.*
- b. *Todennäköisyys on sama kuin aina muulloinkin, 1:18,6 miljoonaan.*
- c. *Rivi, jossa ei ole edellisviikon voitonumeroita, on todennäköisempi voittaja.*

9. Olet seurannut suosikkijoukkuettasi tarkasti liigassa ja sinulla on vahva tunne, että se voittaa seuraavassa ottelussa liigan huonoimman joukkueen. Onko sinulla juuri nyt helppo tilaisuus lyödä rahoiksi?

- a. *Kyllä. Aina kannattaa lyödä vetoa, kun on hyvä kutina.*
- b. *Taitaa olla, koska joukkueeni häviäminen on tosi epätodennäköistä.*
- c. *Tuskin, sillä kerroin on pelinjärjestäjän tarjoama ja laskettu sen eduksi.*

10. Arvassa lukee, että joka neljäs arpa voittaa. Olet ostanut kolme arpaa, joissa ei ole ollut voittoa. Nyt jos koskaan kannattaa ostaa arpa, vai mitä?

- a. *Kyllä, sinulla on hyvä mahdollisuus päästä omillesi.*
- b. *Ei. Todennäköisyys voittaa ei ole kasvanut.*
- c. *Ehkä kannattaa, jos menet sille kioskille, josta yleensä voittaa.*

Oikea vastaus	Perustelu
1. C	Raha-automaatit perustuvat sattumaan. Sillä ei ole merkitystä, paljonko raha-automaattiin on hävitty. Todennäköisyydet pysyvät aina samana.
2. B	Voitto ei ollut sen lähempänä kuin missään muussakaan hävityssä pelissä. Saattaa tuntua, että melkein voitit. Todellisuudessa kone kertoo sinulle, ettet voittanut. Rahapeleissä on vain voittoja tai häviöitä.
3. C	Kyllä. Välillä pelaajat voittavat, välillä häviävät, mutta rahapeleissä on vain yksi varma voittaja. Se on pelinjärjestäjä, joka ottaa aina oman osuutensa.
4. C	Todennäköisyys mustalle ja punaiselle on aina sama. Vihreän nollan todennäköisyys on 1:37. Onnenpelissä edellinen kierros ei vaikuta seuraavaan, eikä sen avulla voi ennakoida tulevia tapahtumia.
5. C	Mitä enemmän pelaat, sitä varmemmin häviät. Raha-automaatit palauttavat pelaajille noin 90 prosenttia kaikista pelatuista panoksista. Tämä ei kuitenkaan takaa, että juuri sinä voittaisit yhtään mitään. Koska taidolla ei ole pelissä juurikaan merkitystä, ei pelin järjestäjää pysty pitkällä aika-välillä päihittämään.
6. A	Vaikka iso voitto kuittaisi tappion, ei sen varaan kannata laskea. Tämä johtuu siitä, että erityisesti sattumapeleissä voitto- ja tappioputket ovat satunnaisia, eikä tappiota seuraa voitto yhtään todennäköisemmin kuin tappiokaan. Yksi yleisimmistä pelaajan sudenkuopista on pelata lisää siinä toivossa, että voittaa hävityt rahat takaisin.
7. A	Harva kehuskelee tappioillaan. On hyvin epätodennäköistä, että kaverisi olisi voitolla. On nimittäin käytännössä mahdotonta jäädä voitolle blackjackissa, jos sitä pelaa pitkään. Pitkällä aikavälillä ainoa varma voittaja on pelin järjestäjä.
8. B	Jokaisen seitsemän numeron rivin todennäköisyys on aina sama (1: 18 600 000). Taktikointi numeroiden valinnassa ei auta.
9. C	Tuskin kannattaa, sillä kertoimet ovat tapa ilmaista sitä todennäköisyyttä, jonka pelinjärjestäjä on ottelun lopputulokselle tai ottelutapahtumalle laskenut. Se on laskettu huolellisesti pelinjärjestäjän eduksi, joka varmistaa näin oman voittonsa. Teoriassa voit pyrkiä laskemaan tämän pelinjärjestäjää paremmin, mutta se on hyvin vaikeaa. Moni pelaaja yliarvioi oman taitonsa ja tietämyksensä ja se koituu häviöksi. Omalla asiantuntemuksella on osansa urheiluedonlyönnessä, mutta sattuma on aina läsnä.
10. B	Aivan, todennäköisyys voittaa ei ole juuri parantunut. Tai no, olethan poistanut kolme häviävää arpaa tuhansien ja tuhansien joukosta, mutta sillä ei ole käytännön merkitystä. Lisäksi arvassa voitto voi olla hyvinkin pieni, joka tarkoittaa, että saatat "voittaa" vain sijoituksesi takaisin – jos sitäkään.

Kyse on sattumasta

Miten raha-automaatti toimii? Mikä olikaan loton päävoiton todennäköisyys? Onko sillä väliä, mistä raaputusarpansa ostaa? Rahapelit ovat mukavaa ajanvietettä, kun niitä osaa pelata harkitusti. Tieto siitä, miten pelit toimivat ja mikä on voiton todennäköisyys, auttaa tekemään viisaita valintoja ja nauttimaan pelaamisesta.

Sattuma – sitähan ei voi tietää etukäteen

Sattuma on ennalta arvaamaton tapahtuma. Satunnaisuus tarkoittaa yleensä säännönmukaisuuden puutetta eli satunnaista tapahtumaa ei voi ennustaa. Satunnais-sakin tapahtumasarjoissa esiintyy joskus säännönmukaiselta näyttäviä jaksoja, jotka helposti tulkitaan muuksi kuin sattumaksi (ks. pelurin virhepäätelmä).

Valtaosa rahapeleistä on tehty niin, että niissä pelitulos perustuu sattumaan. Sattuma voidaan tuoda peliin eri tavoin: arpakuutioilla, ruletissa 37-numeroisella rulettikiekkolla ja raha-automaatissa satunnaislukugeneraattorilla.

Sattumaan perustuvissa peleissä arvonnat ovat aina erilisiä. Aikaisemmista tuloksista ei voi ennustaa seuraavan arvonnän tulosta. Arvonnän lähtökohdat ovat aina uudelleen ja uudelleen samat ja kaikilla tuloksilla on joka kerta sama todennäköisyys. Kymmenenkään klaavaa peräkkäin ei muuta sitä, että klaavan todennäköisyys seuraavalla heitolla on edelleen 50 %. Todennäköisyys ei välttämättä jakaudu lyhyellä aikavälillä tasaisesti.

Käytännössä kaikki rahapelit perustuvat ainakin osittain sattumaan. Silti rahapelit jaotellaan yleensä onnenpeleihin ja taitopeleihin.

Onnenpelit – vain tuurista kiinni

Onnenpeleissä tulos perustuu kokonaan sattumaan. Onnenpelejä ovat esimerkiksi lotto, ruletti tai raha-automaatit. Onnenpelejä pelatessasi jäät aina pidemmän päälle tappiolle ja pelin järjestäjä – peliyhtiö – jää voitolle. Pelit on suunniteltu toimimaan siten, että peliyhtiöllä on paremmat voittokertoimet.

Taitopelit – taitoa ja sattumaa

Taitopeleissä voit omalla taidolla tai tietämykselläsi parantaa mahdollisuuksiasi voittoa. Pokeri on tyypillinen taitopeli, jossa etenkin pitkäkestoisessa pelissä yleensä taitavampi pelaaja jää voitolle huonommasta pelurista. Yksittäisessä pelissä sattuman merkitys on suurempi, joten aloittelija saattaa hyvällä tuurilla voittoa kokeneen ammattipelaajan.

Myös vedonlyöntipelit voidaan lukea taitopeleiksi. Niissä voi laskelmoiduilla panostuksilla parantaa tuotto-odotuksia.

Jotkut ammattipelaajat elättävät itsensä taitopeleiksi kutsutuilla rahapeleillä, mutta suuri enemmistö pokerin pelaajista tai vedonlyönnin harrastajista häviää enemmän kuin voittoa.

Voiton todennäköisyys – matematiikkaa

Jos arpajaisissa voiton todennäköisyys on 1:100, montako arpaa sinun pitää ostaa, että saat varmasti voiton?

Ennen kuin vastaat, kannattaa selvittää, montako arpaa arpajaisissa on yhteensä. Todennäköisyys 1:100 tarkoittaa, että jos arpajaisissa on 1 000 arpaa, niin 10 arpaa sisältää voiton ja 990 ei sisällä voittoa. Siis varmistaaksesi voiton sinun pitäisi ostaa ainakin 991 arpaa.

Todennäköisyys on matemaattinen suure. Todennäköisyydellä kuvataan sitä, kuinka yleinen jokin tapahtuma on. Voiton todennäköisyydet vaihtelevat eri rahapeleissä, mutta kaikissa peleissä häviäminen on voittamista todennäköisempää eli yleisempää.

Palautusprosentti – miten paljon peliyhtiö saa?

Erään veikkausjohtajan kerrotaan sanoneen, että hänen johtamansa rahapelitoiminta on liiketoimintaa, jossa asiakas antaa hänelle euron ja hän antaa 50 senttiä takaisin.

Sattumaan perustuvien pelien säännöt on tehty niin, että ajan kuluessa peliyhtiö jää aina voitolle ja pelaajille palautuu heidän pelaamistaan panoksista aina alle 100 %. Suomalaisissa peleissä palautusprosentti vaihtelee loton 40 prosentista raha-automaattien 92 prosenttiin. Palautusprosentti on teoreettinen luku, joka kertoo lähinnä sen, miten paljon peliyhtiö saa kaikesta pelatusta rahasta. Se ei kerro sinulle pelaamisesi todellisista voitoista tai tappioista.

Esimerkki: Aloitit rahapelikoneen pelaamisen 50 eurolla, mutta nyt sinulla on jäljellä 5 euroa. Missä on 90 % palautusprosenttisi?

- 90 % palautusprosentti ei tarkoita, että voitat 90 % koko ajan.
- Se ei tarkoita, että saat takaisin 90 % siitä, mitä hävisit.
- Se ei tarkoita, että sinun pitäisi ylipäättään voittaa.
- Se ei tarkoita, että saat takaisin 90 % siitä summasta, millä aloitit pelaamisen.
- **Se tarkoittaa, että keskimäärin häviät jokaisesta pelaamastasi panoksesta 10 %.**

Myyttejä rahapeleistä

Satunnaista tapahtumaa ei voi ennustaa, mutta silti meillä ihmisillä on taipumus tehdä vääränlaisia päätelmiä sattumaan perustuvista asioista. Ilmiötä tukee se, että rahapeleissä kaikki ei aina ole ihan sitä miltä näyttää. Joskus peleihin on tarkoituksella tehty ominaisuuksia, jotka jossain määrin johdattavat pelaajan tekemään väärä johtopäätöksiä.

Myytti 1: Kannattaa lotota numeroa, joka ei ole tullut vähään aikaan.

Joka viikko lotossa numerot arvotaan samasta 1-40 joukosta. Edellisen kierroksen numerot palautetaan takaisin muiden pallojen joukkoon, josta arvonta suoritetaan seuraavalla viikolla. Lottokone ei osaa vältellä viime viikon numeroita – se ei edes muista niitä.

Sattumapelissä edellinen tulos ei ennusta seuraavaa. Odotatko pokeriautomaatin tuplauksessa kolmen pienen jälkeen suurta? Pelurin virhepäätelmäksi kutsutaan sitä, kun yhdistämme erillisten tapahtumien tulokset toisiinsa ja päädymme ennustamaan seuraavia tapahtumia niiden perusteella.

"Ruletissa numero 11 ei ole tullut pitkään aikaan, pian sen on tultava!"

Ihmismieli on huono tunnistamaan satunnaisuutta. Se etsii säännönmukaisuutta. Jos joskus omalle kohdalle sattuu onnekas voittoputki, vaikkapa pelikoneella tai ruletissa numeron 11 kanssa, se ei tarkoita, että niitä olisi odotettavissa pelissä säännönmukaisesti. Sattumaan perustuvissa peleissä ei ole säännönmukaisuutta, vaikka joskus numero- tai voittoputkia omalle kohdalle sattuisikin.

Lottofaktoja (7/40-numeroisesta lotosta)

- Päävoiton todennäköisyys: 1:18 643 560 eli mahdollisia rivejä veikattavaksi on miljoonia ja vain yksi niistä on oikea.
- Palautusprosentti: 41 % pelatusta rahasta jaetaan voittoina pelaajille ja loput kerätään tuottona peliyhtiölle.
- Miksi pelataan: pienellä panoksella voi osallistua suuren voiton arvontaan. Voittounelmat toimivat myös lottoamisen motiivina. Mitä suurempi potti on jaossa, sitä enemmän on pelaajia.
- Miten tavallisesti pelataan: useimmat valitsevat rivikseen jonkin ruudukon pystysarakkeista tai perheensä syntymäpäivät.

Myytti 2: Raha-automaatti, jolla ei ole voitettu vähään aikaan, antaa muita helpommin voittoja.

Raha-automaatti on tietokone, joka toteuttaa siihen ohjelmoitua voitonmaksukaavaa. Se ei välitä siitä, onko viimeksi hävitty vai voitettu. Voitonmaksukoneiston voi ajatella koneen sisällä olevaksi erilliseksi astiaksi. Kun astia on täynnä, putoavat sen äyräiden yli menevät kolikot erilliseen tuottoastiaan, josta koneen tuotot sitten aikanaan kerätään. Niistä rahoista kone ei voi jakaa voittoja.

Faktoja rahapeliautomaateista

- Päävoiton todennäköisyys: vaihtelee pelistä riippuen 1:1 000 ja 1:10 000 välillä
- Palautusprosentti: noin 90 % eli keskimäärin jokaisesta pelatusta panoksesta automaatti ottaa 10 % tuottoa
- Miksi pelataan: rahapeliautomaatteja on tarjolla useissa tiloissa, joissa niitä voi pelata odottelun ohessa. Pelien nopea rytmi, värit, äänet ja grafiikat tarjoavat joillekin viihdettä, jota saa jännittää ja joskus kokea voittoja.

Myytti 3: Aloittelijalla on tuuria arpaa ostaessa. Siksi ei kannata ostaa arpaa samasta kioskista kahta kertaa.

Kaikilla aloittelijoilla ei ole tuuria, mutta ne aloittelijat, joilla on, pelaavat varmemmin samaa peliä uudelleen. Suurin osa kokee rahapeleissä juuri voittamisen hauskaksi. Jos ei koskaan ole voittanut, ei pelikään kiinnosta. Monella pelistä innostuneella on oma voittotarinsansa. He ovat usein paikalla kertomassa sen, kun aloittelija kokeilee onneaan pelissä.

Faktoja raaputusarvoista

- Päävoiton todennäköisyys: pelistä riippuen 1:60 000 ja 1:1 000 000 välillä
- Palautusprosentti: noin 56-61 %
- Miksi pelataan: kohtalaisen pienellä rahalla ostetaan mahdollisuus isoon voittoon. Tuloksen saa tietää nopeasti. Kun itse pääsee valitsemaan arpansa, voi ajatella voivansa vaikuttaa lopputulokseen.

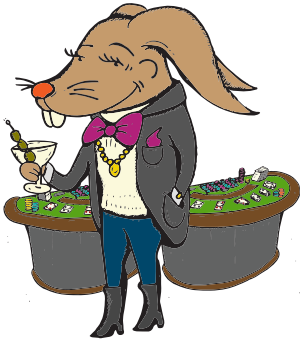
Meillä on usein kuvitelmia onnesta.

"Ostin viime viikon torstaina arvan, jolla voitin satasen. Ostan myös tällä viikolla arvan torstaina."

Tällä veitsellä raaputan taas voiton!

Toivo voitosta saa tulkitsemaan, että kaksi täysin erillistä tapahtumaa ovat toisiinsa yhteydessä. Vaikka voitokasta torstaita voi jälkikäteen kutsua onnekkaaksi torstaiksi, se ei tarkoita, että seuraavat torstait olisivat arpaonnelle suosiollisia.

Myytti 4. Melkein voitin edellisessä pelissä, kohta se voitto tulee.

Melkein voitto rahapelissä on yhtä kuin häviö. Kaksi kirsikkaa voittorivillä ja kolmas heti yläpuolella on hedelmäpelin tapa kertoa, että et voittanut. Jos ruletissa tulee numero 11 ja olit sijoittanut numerolle 12, voitto ei ollut edes lähellä.

Rahapelissä, kuten ruletissa tai raha-automaatissa, ei ole tärpiä voittoja. Tunne siitä, että voitto oli lähellä, on vain tunne. Rahassa mitattuna tärpiä voitto on sama kuin tappio.

Myytti 5. Olen pian taitava raha-automaattien pelaaja, kunhan vielä vähän harjoittelen.

Taidolla on vähemmän merkitystä kuin luulisi. Ihminen on taipuvainen yliarvoimaan oman vaikutuksensa tapahtumiin. Rahapeleissä virhearvio voi muuttua kuvitelmaksikin omasta taidosta. Kun esimerkiksi videopokerissa pääset valitsemaan kortteja tai lukitset voittolinjan hedelmäpelissä, voit ajatella, että sillä on enemmän merkitystä pelin lopputulokseen kuin tosiasia on. Useimmiten nämä ovat pelinjärjestäjän keinoja lisätä tunnetta siitä, että pelaajalla olisi mahdollisuus vaikuttaa pelin kulkuun.

Ihminen on huono arvioimaan omia taitojaan. Liian helposti tulkitsemme onnistumiset, kuten pelivoitot, omaksi aikaansaannokseksemme ja epäonnistumiset, kuten tappiot, olosuhteiden tai muiden syyksi. Satunnaiset voitot lisäävät helposti tätä virhepäätelmää, ja häviöt on helppo unohtaa vain huonosta tuurista johtuvina.

Raha pelissä – monen on hävittävä, jotta joku voi voittaa

Ennen vanhaan, kun rahapelit olivat vielä syntiä, niitä pelattiin katseilta suojassa. Maaseudulla miesporukka kokoontui illan tullen riiheen lyömään salaa korttia.

Illassella oli kuitenkin hämärää ja siksi tarvittiin joku pitämään lyhtyä korttipöytänä toimineen tynnyrin yläpuolella. Valonkantajaksi valikoitiin luotettava poika, jolle maksettiin pieni palkkio vaivannäöstä. Joka kierroksella poika sai pelissä olevasta potista yhden lantin.

Aamun sarastaessa peli jouduttiin päättämään, sillä suurin osa pelissä kiertäneestä rahasta oli päätynyt valonkantajan haltuun.

Peleissä jaetaan pelaajien rahaa yhä uudelleen ja uudelleen. Jotta joku voi voittaa, muiden pitää hävitä. Peliyhtiö kerää rahat yhteen kasaan, ottaa siitä oman osuutensa ja jakaa loput voittoina takaisin pelaajille.

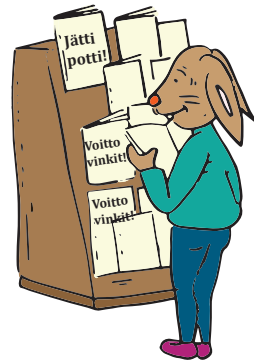

Tarinassa valonkantajalla on peliyhtiön rooli: ilman pelinjärjestäjää korttia ei lyötäisi, mutta se on myös ainoa, joka ei ota pelissä varsinaista riskiä tappiosta. Pelin jatkuessa ainoa, jonka suuntaan on varma rahavirta, on pelinjärjestäjä. Jos pelaajat eivät tuo pottiin jatkuvasti uutta rahaa, se pienenee lopulta olemattomiin, kuten tarinan miehille kävi riihessä.

Rahapeliä markkinointi on taitavaa tarinointia

Meitä kannustetaan pelaamaan rahapelejä luomalla mielikuvia voittamisesta ja jättipottien tuomista rikkauksista. Samalla ei kuitenkaan muistuteta siitä, kuinka harvinaista jättipotin saaminen on. Lotossa sen todennäköisyys on 1:18,7 miljoonaan, 0,00028 %.

Voitoista ja rahapeleistä kirjoitetaan usein tiedotusvälineissä

Täältä voitettiin!

Rahapeliä myyntipisteiden ikkunoissa näkee usein mainoksia, joissa lukee esimerkiksi: Täältä voitettiin 1 576 euroa V76-pelissä.

Myyntipisteellä tai sen paikkakunnalla ei ole yhteyttä voittoon, kuten lähes kaikki meistä varmasti tietävät. Ei ole merkitystä, oletko jättänyt lottokuponkisi Lohjalla vai Taivalkoskella. Voittamisen mahdollisuus halutaan vain mainoksessa tuoda lähelle sinua.

Joka 4. arpa voittaa!

Useiden arpojen tuotetiedoissa kerrotaan, mikä on voittamisen todennäköisyys. Se ilmoitetaan usein esimerkiksi ”joka neljäs arpa voittaa”. Tässä alimmassa voittoluokassa voiton suuruus on yleensä sama kuin arvan hinta eli panoksesi. Et siis jää voitolle ostamalla arvan.

Roskapostia pelikasinolta

Miltein jokainen saa roskapostia nettikasinoilta. Jotkut julistavat sähköpostin otsikossa sinun voittaneen arvonnassa huikeman summan rahaa, toiset taas houkuttelevat sinua asiakkaaksi muhkein aloitusbonuksin. Jos otsikko kuulostaa liian hyvältä, se tuskin on totta.

Ilmaista rahaa lupaavan otsikon takana piilee sekä kiemuraisia ehtoja että ihan todellisia huijauksia, mutta harvoin ilmaista rahaa. Se on tehokas keino houkutellessa sinut avaamaan posti.

Jos sattuma ei suosikaan

Paljonko on paljon?

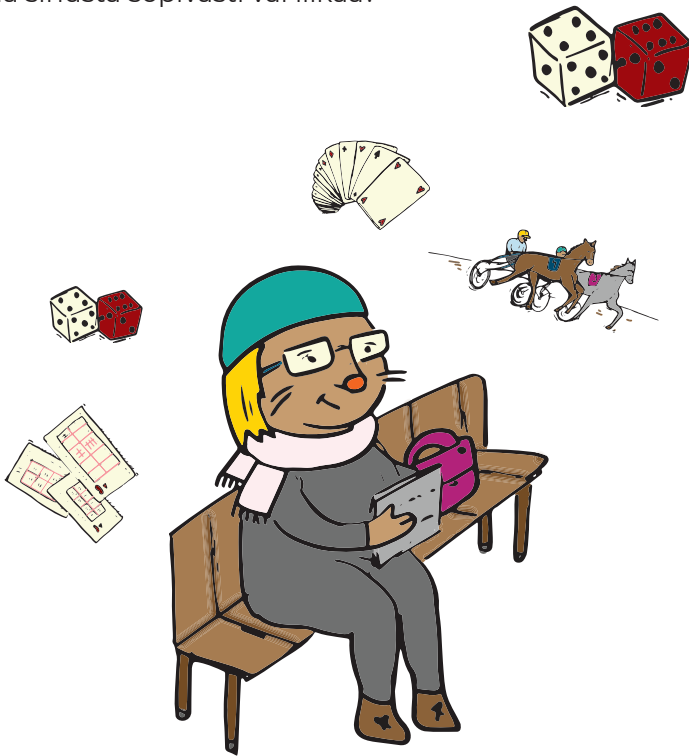
Valtaosa meistä pelaa maltilla eikä siitä seuraa ongelmia. Osa suomalaisista kuitenkin pelaa niin paljon rahapelejä, että pelaaminen voi aikaa myöten alkaa aiheuttaa ongelmia. Tutkimuksen perusteella voimme määritellä joitain raja-arvoja sille, milloin pelaamisesta alkaa väestötasolla seurata haittoja.

	Maltillinen pelaaja	Riskipelaaja	Ongelmapelaaja
Rahaa peleihin / vko	8 euroa	20 euroa	79 euroa
Osuus tuloista peleihin / kk	2%	6%	27%

Tehtävä 1. Laske paljonko käytät rahaa pelaamiseen.

Keskimäärin ____ euroa viikossa x 52 = _____ euroa vuodessa.

Onko tämä sinusta sopivasti vai liikaa?

Tehtävä 2. Arvioi pelitapojasi

2.1. Mitä rahapelejä olet pelannut viimeisen 12 kuukauden aikana?

- a Lottopelit (Lotto, Viking Lotto, Eurojackpot, Jokeri)
- b Raaputusarvat (esim. Casino, Ässä, Luontoarpa)
- c Veikkauksen vakio
- d Veikkauksen päivittäiset arvontapelit (esim. Keno, Kaikki tai ei mitään, Synttärit)
- e Pokeri (kasino, pelisali)
- f Hevospelit, totopelit (esim. Toto75, Toto86)
- g Urheiluedonlyönti (esim. pitkäveto, tulosveto)
- h Nettiarvat (esim. Onnennimet, Fruttis, Nokka pokka, Onnensanat)
- i Nopeat arvontapelit (esim. Syke, Pore, eBingo, virtuaalivedot)
- j Raha-automaatit (kaupoissa, kioskeissa ja pelisaleissa)
- k Muut kasinopelit (esim. ruletti, Blackjack kasinojen raha-automaatit, pokeripelit)
- l Nettikasinopelit (esim. ruletti, Blackjack, myös raha-automaatit, ei pokeripelit)
- m Nettipokeri

_____ **Kuinka monta edellä luetelluista pelityypeistä valitsit?**

2.2. Miten usein pelaat rahapelejä?

- a Harvemmin kuin 2 kertaa kuukaudessa
- b 2-3 kertaa kuukaudessa
- c Kerran viikossa
- d Useita kertoja viikossa
- e Päivittäin tai lähes päivittäin

Mieti tehtävän 2. vastaustesi osalta seuraavaa:

Pelaamisesta aiheutuu sitä todennäköisemmin haittoja mitä useampaa peliä pelaa. Jos rastit tehtävässä 2.1. yli kolme peliä, harkitse kannattaisiko sinun vähentää pelaamisesi pelien määrää.

Rahapelit ovat erilaisia myös siinä, miten paljon niistä aiheutuu haittaa niitä pelaaville. Nopeatempoisiin peleihin, kuten raha-automaatteihin ja nettiarpoihin, liittyy enemmän haittoja. Nopeatempoisilla peleillä tarkoitetaan pelejä, joissa voi lyhyessä ajassa pelata yhä uudestaan ja uudestaan, aina uudella panoksella.

Jos rastit pelilistalta (2.1.) kaksi tai useamman vaihtoehdon väliltä f-m, harkitse kannattaisiko sinun vaihtaa joitakin pelejä hitaammin pelattaviin peleihin.

Mitä useammin pelaa rahapelejä sitä todennäköisemmin pelaamisesta alkaa aiheutua haittoja. Jos rastit kysymyksen 2.2. vaihtoehdoista d:n tai e:n, harkitse kannattaisiko sinun harventaa pelikertoja.

Viisi vinkkiä pelaamisen hallintaan

Yleensä rahapelaaminen on jännittävää vapaa-ajan viihdettä ja se pysyy hyvin hanskassa. Toisinaan se ei pysy, vaan tulee pelattua enemmän kuin oli tarkoitus. Tai yrittää seuraavana päivänä pelata takaisin edellisellä kerralla hävityt rahat.

Listasimme viisi vinkkiä, joiden avulla voit pitää homman hallussa ja välttää ei-toivotut tilanteet:

Pelaa hovin vuoksi, älä rikastuaksesi

Rahapelaamisessa lopputulos ei ikinä ole varma ja häviäminen on aina vaihtoehto. Rahapelaamista kannattaa ajatella viihteenä mieluummin kuin tulonlähteenä.

Tiedä, miten rahapeli toimii

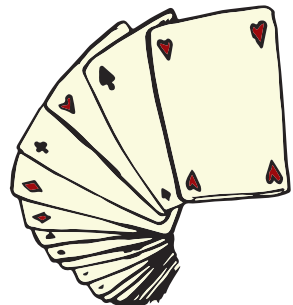
Ennen pelaamista kannattaa pohtia, miten peli toimii ja mitkä ovat todennäköisyydet voittoon. Mitä enemmän tiedät rahapeleistä, sitä paremmin voit pelata niitä harkitusti.

Budjetoi pelirahat

Kun asetat pelaamiselle budjetin ennalta, pelaat vain sen verran kuin sinulla on varaa hävitä. Hyödynnä myös netissä pelisivuston työkaluja pelirajojen asettamisessa.

Rahapelaaminen maksaa

Muista tappion hetkellä, etteivät hävityt rahat ole enää sinun. Mitä enemmän pelaat, sitä enemmän todennäköisesti myös häviät. Häviö on rahapeliviihteen hinta.

Tauko auttaa toimimaan järkevästi

Aseta aikaraja pelaamisellesi. Pidä säännöllisesti taukoja. Toisinaan on hyvä poistua rahapelin äärestä. Tauot auttavat sinua tekemään järkevämpiä valintoja ja pitämään pelaamisen hallinnassa.

Tehtävä: Mieti, mitä näistä edellä olevista keinoista sinä käytät? Kannattaisiko joku näistä ottaa käyttöön?

Huolestuttaako kaverin pelaaminen?

Tarina peliongelmosta

"Noin 50 vuoden iässä jäin leskeksi. Tähän kulminoituu pelaamisen kiihtyminen. Se tapahtui salakavalasti vuosien saatossa. Nyt olen 67-v. Peliruljanssi kesti yli kymmenen todella pitkää vuotta.

Nyt kun on järjissään, ei voi ymmärtää, mitä oikein tapahtui. Olen aina ollut sosiaalinen, vilkas ihminen. Miten kaveriksi tuli pelikone? Järki oli mennyt. Minä eläkemunnona seisoin päivät päästötysten marketin koneilla. Suurella työllä ansaittu eläke pohjattomaan koneeseen. Unelmana matkustelu, nautiskelu elämästä, kun on eläkkeellä. Olin rahaton, hermostunut, uneton ja kärsin. Pystyin pitämään kulissit, kukaan ei tiennyt.

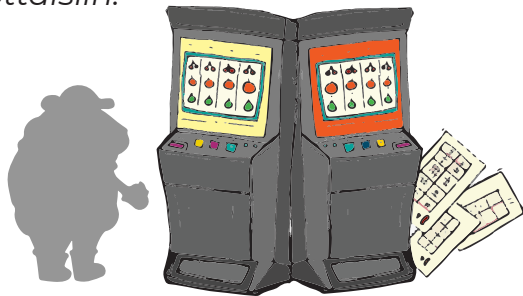
Ajattelin, että kun vaan pelaan samalla koneella, alkaa se kohta antaa. Jos niin kävi, voitot eivät kävelleet kohtiin, vaan ajattelin, että nyt alkoi onnen päivät ja pelasin lisää. Se siitä antamisesta.

Niin jatkui elämä. Kaikki luotot oli käytetty, keikkapalkat syödetty koneisiin, mutta laskut huolehdin heti kun eläke tuli. Kun oli vieraita tulossa, ei ollut tarjottavaa ja kulissit vaan pysyi pystyssä.

Aloin ajatella, miten olen tyhmä, heikko, kurja... Tätäkö elämäni on hamaan hautaan? Kuulin ja luin artikkeleita pelureista ja samaistuin heihin. Etenkin siihen, kun ihmiseltä oli mennyt kaikki. Minulla oli vielä oma koti, terveys sekä unelmani eläkepäivistä. Totesin, etten selviä ilman apua ja soitin Peluuriin ja siitä alkoi mummon eläkepäiville rimpuilu.

Vertaistuella olen nyt onnellinen, järjissäni oleva ihminen. Velat on maksettu ja eläkerahat riittävät siihen, mitä olin suunnitellut. Kieltäydyn kaikista peleistä tänä päivänä, myös Molkyn peluusta. Uskon, että muita kaltaisiani voisi auttaa aiemmin, jos he saisivat kuulla selviytymistarinoita ja varoittavia esimerkkejä. Ja että myyntejä pelikoneen sielunelämästä rikottaisiin.”

Kirsti, 67 v.

Miten jutella pelaamisesta?

Jos olet huolestunut kaverisi pelaamisesta, siitä kannattaa puhua. Pelaamisesta puhuminen ei aina ole helppoa, joten toivottavasti seuraavista neuvoista on sinulle apua. Asiasta keskusteleminen kannattaa, koska usein jo pelkkä keskustelu toisen ihmisen kanssa auttaa ja antaa kaverillesi mahdollisuuden pohtia omaa pelaamista.

Kaverin kanssa rahapelaamisesta voi jutella yleisellä tasolla. Heti ei tarvitse lähteä puhumaan huolesta, jos se ei tunnu tarpeelliselta. Voi myös olla utelias ja tiedustella miksi ja mitä pelejä hän pelaa. Tässä on esimerkki siitä, miten voi ilmaista huolensa, jos luulee jonkun tutun pelaavan liikaa.

Valmistaudu etukäteen

Valitse rauhallinen aika ja paikka keskustelulle.

"Mietin, miten ja missä keskustelen asiasta. Päätin puhua Juhalle tulossa olevassa saunaillassa, koska siellä olemme yhdessä ja tilanne on rauhallinen, eikä Juhan tarvitse pelätä sivullisten olevan kuulolla."

Puhu itsestäsi – pysy konkretiassa

Kerro, miten pelaaminen vaikuttaa sinuun ja miltä se sinusta tuntuu.

"Kerroin Juhalle, kuinka minusta tuntuu hölmöltä lähteä yhdessä viettämään iltaa tai laivalle, kun Juha häviää porukasta jo alkuillasta pelaamaan pelikonetta. Jos hän palaa seuraan hävittyään rahaa, hän ei ole enää kovin hyvää seuraa."

Vältä syylistämistä ja leimaamista

Kiinnitä huomio konkreettisiin pelaamisen seurauksiin ja niiden ratkaisuihin.

"Tarkoitus on ollut lähteä viettämään aikaa yhdessä, joten haluaisin, että Juhakin on seurassamme. Sanoin aika tiukkaankin sävyyn, että tähän on tultava muutos."

Kuuntele

Yritä ymmärtää myös pelaajan näkökulmaa.

"Kysyin Juhalta, mistä on kyse. Juha kertoi minulle, että hänen on vaikea olla pelaamatta silloin, kun olemme ravintoloissa, joissa pelejä on tarjolla."

Varaudu siihen, että ette ole samaa mieltä

"Juha sanoi, ettei ole koskaan miettinyt pelaamisen olevan hänelle mikään ongelma, mutta lupasi miettiä sitä, mitä me hänelle sanoin."

Ohjaa avun piiriin, jos pelaaja on miettinyt avun hakemista

"Annoin Juhalle auttavan puhelimen Peluurin numeron. Hän soitti sinne seuraavana maanantaina ja löysi itselleen tukiryhmän."

Testi peliongelman tunnistamiseksi

Mahdollisen rahapeliongelman voi tunnistaa seuraavalla lyhyellä testillä:

Lyhyt peliongelmatesti (BBS)

Onko pelaamisen lopettaminen tai vähentäminen aiheuttanut sinussa levottomuutta, ahdistusta tai ärtyneisyyttä viimeksi kuluneen kahdentoista kuukauden aikana?

Kyllä Ei

Oletko viimeksi kuluneen kahdentoista kuukauden aikana yrittänyt salata perheeltäsi tai ystäviltäsi, paljonko pelasit?

Kyllä Ei

Onko pelaamisesi aiheuttanut sinulle viimeksi kuluneen kahdentoista kuukauden aikana sellaisia taloudellisia ongelmia, että olet joutunut hankkimaan perheeltäsi, läheisiltäsi tai sosiaalipalveluista apua elinkustannuksiisi?

Kyllä Ei

Myöntävä vastaus yhteen tai useampaan kysymykseen on merkki mahdollisesta rahapeliongelmastasi.

Mistä apua peliongelmaan?

Peluuri on valtakunnallinen peliongelmissa auttava palvelu, josta pelaaja, pelaajan läheinen tai ammattilainen voivat kysyä neuvoja.

Rahapeliongelmaan on tarjolla monenlaista apua: ammattiapua, vertaistukea ja oma-apua, verkossa, puhelimitse tai kasvokkain, kahden kesken tai ryhmässä. Itse ei tarvitse heti tietää, millaista apua haluaa tai mistä sitä etsiä – Peluuri auttaa löytämään sopivan avun. Palvelut ovat nimettömiä ja luottamuksellisia.

Peluurin auttavaan puhelimeen p. 0800 100 101 voi soittaa maksutta. Tai jutella chatissa osoitteessa [peluuri.fi](https://www.peluuri.fi). Peluurin verkkosivuilta löytyy myös tietoa peliongelmastasi ja auttavista tahoista.

Lähteitä

Salonen, A. & Raisamo, S. Suomalaisten rahapelaaminen 2015. Raha-
pelaaminen, rahapeliongelmien ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet
ja mielipiteet 15-74-vuotiailla. Raportti 16/2015. Terveyden ja hyvinvoin-
nin laitos, 2015.

Alho, H. Heinälä, P., Kiianmaa, K., Lahti, T. & Murto, A. (toim.). Rahapeli-
riippuvuus. Duodecim, 2015.

Smolej, M., Karjalainen, S. & Jaakkola, T. Rahapelaamisen riskirajoilla.
Ehyt ry, 2015.

Itäpuisto, M. & Pajula, M. Suhteet pelissä. Terveyden ja hyvinvoinnin
laitos, 2014.

Merikallio M. & Rautee, R. Veikkausjohtajan luonnehdinta rahapelitoi-
minnasta. Teoksessa: Rahapeli kahdet kasvot. Annukka Merikallio
Oy, 2009.

Muistatko ajan, kun rahapelit tarkoittivat raha-arpoja baarin pajatsoa ja vakioveikkausta? Nykyisin rahapelejä voi pelata tuhansissa eri pisteissä ja internetissä, joten lähes kaikki täysi-ikäiset suomalaiset pelaavat, ainakin silloin tällöin. Rahapelejä tulee myös koko ajan lisää, joten tieto peleistä ja pelaamisesta on tarpeen.

Tieto voi auttaa nauttimaan pelaamisesta ja välttämään ylilyöntejä.

Eläke pelissä -opas on lyhyt johdatus rahapeleihin ja niiden toimintaperiaatteisiin. Oppaassa on myös tietoa siitä, mitä kannattaa tehdä, jos kokee pelaavansa liikaa tai läheisen pelaaminen vaikuttaa hallitsemattomalta.

Tämän oppaan ovat tehneet Eläkeliitto, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, Eläkeläiset ry ja Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Taitto: Anna Vento
Kansi- ja pelieläin kuvitus: Mielikuvituksia
Anna Vento & Katariina Kähkönen